

**โครงการ : จัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสารให้เกิดความตระหนักถึงพิษภัยบุหรี่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน
โดยสำนัก สำนักสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงหลัก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ**

ความเป็นมา

แผนควบคุมยาสูบ สำนักสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงหลัก (สำนัก 1) สสส. มีเป้าหมายหลักเพื่อป้องกันและลดอัตราการบริโภคยาสูบ โดยแบ่งยุทธศาสตร์การดำเนินงานออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนานโยบายสาธารณะและการบังคับใช้กฎหมาย 2) การพัฒนาวิชาการและระบบข้อมูลข่าวสาร 3) การพัฒนาเครือข่าย การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และขยายสถานที่ปลอดบุหรี่ และ 4) การสนับสนุนบริการบำบัดรักษาการติดยาสูบ ซึ่งทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การควบคุมยาสูบแห่งชาติ โดย สสส. ทำหน้าที่ในการจัดประกาย สาธารณพลัง และเชื่อมประสานให้ภาคีเครือข่ายมีการเชื่อมโยงและหนุนเสริมการทำงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ

โดย สสส. ได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ในการดำเนินงานด้านการควบคุมยาสูบอย่างต่อเนื่องทำให้สถานการณ์การสูบบุหรี่ของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ในภาพรวมลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติล่าสุด พ.ศ. 2560 พบว่า ประชากรสูบบุหรี่ทั้งสิ้น 10.7 ล้านคน (ร้อยละ 19.1) และพบว่า เพศชายมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าเพศหญิง 22 เท่า (ร้อยละ 37.7 และร้อยละ 1.7 ตามลำดับ)

ด้านสถานการณ์การสูบบุหรี่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มอายุ 19-24 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 จากร้อยละ 20.2 เป็นร้อยละ 20.4 และข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2557 ยังพบว่า แนวโน้มการเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกในกลุ่มอายุ 15-24 ปี มีแนวโน้มลดลง จากอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกที่อายุ 16.9 ปี (พ.ศ. 2544) เป็นเริ่มสูบบุหรี่ที่อายุเฉลี่ย 15.6 ปี (พ.ศ. 2557) โดยในปี พ.ศ. 2557 นี้พบว่า เกิดนักสูบหน้าใหม่ถึง 200,515 คน

นอกจากนั้น ข้อมูลการสำรวจการบริโภคยาสูบในเยาวชนไทย อายุ 13-15 ปี พ.ศ. 2558 ซึ่งดำเนินการภายใต้โครงการสำรวจการบริโภคยาสูบในเยาวชนระดับโลก (Global Youth Tobacco Survey :GYTS) พบว่า ความชุกของการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยอายุ 13-15 ปี อยู่ที่ร้อยละ 11.3 โดยพบว่า เยาวชนไทยเคยทดลองสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ 7 ปี หรือน้อยกว่า (ร้อยละ 5.2) เยาวชนส่วนใหญ่เริ่มทดลองสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ 12 ปี ถึง 13 ปี (ร้อยละ 39.6) รองลงมา เป็นเยาวชนที่ทดลองสูบบุหรี่ในช่วงอายุระหว่าง 14-15 ปี (ร้อยละ 24.8) และเยาวชนที่ทดลองสูบบุหรี่ในช่วงอายุ 10-11 ปี (ร้อยละ 21.2) ตามลำดับ และยังพบว่า เยาวชนชายสูบบุหรี่ไฟฟ้าถึงร้อยละ 4.7 และเยาวชนหญิงสูบบุหรี่ไฟฟ้าถึงร้อยละ 1.9 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากความอยากรู้อยากลอง รวมถึงการสร้างค่านิยมวัยรุ่นแบบใหม่ในกลุ่มเดียวกัน จึงทำให้พบกลุ่มเยาวชนนักสูบหน้าใหม่เพิ่มขึ้น

และศูนย์สำรวจความคิดเห็นแห่งสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย หรือ YOUTH POLL ยังได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนต่อบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยเมื่อเดือนธันวาคม 2561 พบว่า เด็กและเยาวชนร้อยละ 39.8 มีความเข้าใจว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ช่วยเลิกบุหรี่แบบธรรมดาได้ และร้อยละ 76.9 ได้รับข้อมูลที่บิดเบือนจากสื่อสังคมออนไลน์

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ที่สะท้อนว่า การสูบบุหรี่เยาวชนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และอายุที่เริ่มสูบบุหรี่น้อยลง จึงต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารให้เกิดความตระหนักถึงพิษภัยบุหรี่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อปกป้องเยาวชนไม่ให้ก้าวมาสู่การเป็นนักสูบหน้าใหม่ ในการนี้ แผนควบคุมยาสูบ สำนักสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงหลัก (สำนัก 1) จึงได้จัดทำโครงการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสารให้เกิดความตระหนักถึงพิษภัยบุหรี่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักถึงพิษภัยบุหรี่ ในกลุ่มเป้าหมายหลักคือ กลุ่มเด็กและเยาวชน ครู ผู้ปกครองในพื้นที่หรือภูมิภาคต่างๆ โดยมุ่งหวังจะทำให้เด็กและเยาวชนไม่ก้าวเข้ามาเป็นนักสูบหน้าใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้อัตราการสูบบุหรี่ของประเทศในภาพรวมลดลงได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความตระหนักถึงพิษภัยบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าต่อเด็กและเยาวชน ครู ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป
2. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องกลยุทธ์ของบริษัทบุหรี่ให้กับเด็กและเยาวชน ครู ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป
3. เพื่อเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในการต่อยอด ขยายผลเรื่องพิษภัยบุหรี่ให้เกิดการรับรู้ในสังคมวงกว้างเพิ่มมากขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เด็กและเยาวชน ครู ผู้ปกครอง
2. กลุ่มเป้าหมายรอง คือ ประชาชนทั่วไป

พื้นที่แหล่งเรียนรู้ความร่วมมือหลัก

1. ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สสส.) ช.งามดูพลี กทม.
2. ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาลำปาง
3. โรงพยาบาลน่าน
4. ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อศึกษานครสวรรค์
5. ศูนย์การเรียนรู้เมืองฉะเชิงเทรา (KCC)
6. ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อศึกษานราธิวาส
7. พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาขอนแก่น
8. พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี
9. อุทยานการเรียนรู้นครภูเก็ต PK Park (ห้องสมุดประชาชนเทศบาลนครภูเก็ต)
10. ศูนย์วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อการศึกษาร้อยเอ็ด

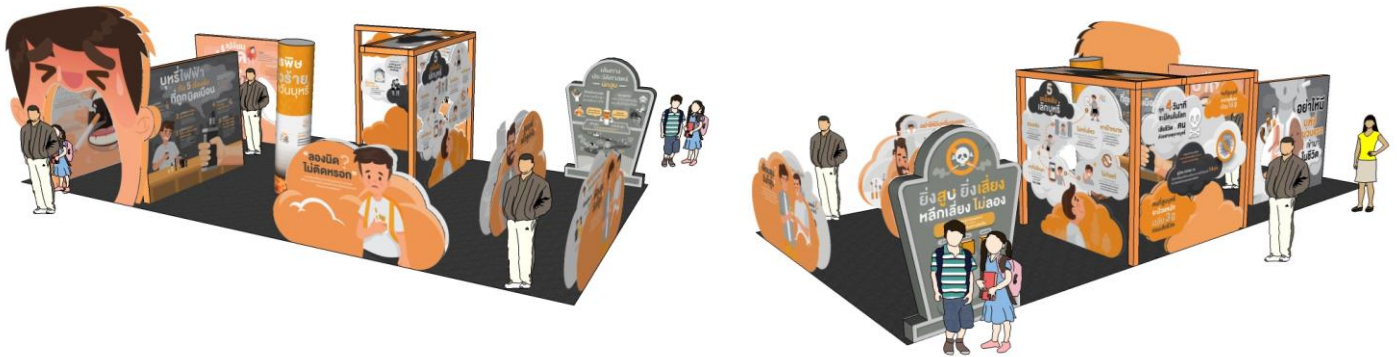
พื้นที่แหล่งเรียนรู้ความร่วมมือกลุ่มโรงเรียน

- 5 โรงเรียนต่อจังหวัด รอบพื้นที่แหล่งเรียนรู้ความร่วมมือหลัก
- จำนวนรวม 50 โรงเรียน โดยมีความสนใจและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการรณรงค์สื่อสาร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดความตระหนักถึงพิษภัยบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า ให้กับเด็กและเยาวชน ครู ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป
2. เกิดความรู้ ความเข้าใจเรื่องกลยุทธ์ของบริษัทบุหรี่ ให้กับเด็กและเยาวชน ครู ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป
3. เกิดความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในการต่อยอด ขยายผลเรื่องพิษภัยบุหรี่ให้เกิดการรับรู้ในสังคมวงกว้างเพิ่มมากขึ้น

รูปนิทรรศการหลักขนาด 50 ตารางเมตร ติดตั้งพื้นที่แหล่งเรียนรู้หลัก 10 แห่ง

หมายเหตุ : อยู่ระหว่างพัฒนา อาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสม

ตัวอย่าง : รูปแบบบอร์ดนิทรรศการชุดความรู้สื่อสารให้เกิดความตระหนักถึงพิษภัยบุหรี่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ขนาด 150 x 150 เซนติเมตร ติดตั้งพื้นที่แหล่งเรียนรู้ความร่วมมือกลุ่มโรงเรียน 50 แห่ง

หมายเหตุ : อยู่ระหว่างพัฒนา อาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสม

ตัวอย่าง รูปแบบเอกสารประกอบชุดความรู้ ขนาด A4 พับ 4 ตอน มอบให้แหล่งเรียนรู้ทั้ง 10 แห่ง จำนวนไม่น้อยกว่า 1,250 แผ่นพับ และมอบให้ความร่วมมือกลุ่มโรงเรียนทั้ง 50 แห่ง จำนวนไม่น้อยกว่า 150 แผ่นพับ

หมายเหตุ : อยู่ระหว่างพัฒนา อาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสม

ตัวอย่าง : รูปแบบกล่องล้อลาก “เรื่องลับควันพิศวง” สื่อการเรียนรู้ชุดเล็กเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เพิ่มเติมให้กับแหล่งเรียนรู้ทั้ง 10 แห่ง และโรงเรียนความร่วมมือทั้ง 50 แห่ง

หมายเหตุ : อยู่ระหว่างพัฒนา อาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสม

แผนกำหนดการสัญจร

นิทรรศการเรื่องลับควันพิศวง

นิทรรศการเรื่องลับควันพิศวง สัญจร เป็นนิทรรศการที่ สสส. จัดทำขึ้น เพื่อเชิญชวนผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ และไขความลับของควันพิศวง ขจัดหลายคำถามพิศวงในใจที่มีต่อบุหรี่ และเป็นผู้เลือกทางเดินชีวิตของตนเอง โดยนิทรรศการจะชวนผู้ชมเรียนรู้ว่าอะไรคือสาเหตุที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน เข้าใจถึงสาเหตุ ให้ความรู้เรื่องพิษภัยของบุหรี่ นำไปสู่การปรับใช้ในชีวิตประจำวัน คาดว่าผู้ชมจะสามารถเรียนรู้และจดจำ Message หลัก ยิ่งสูบ ยิ่งเสี่ยง หลีกเสี่ยง ไม่ลอง สำหรับผู้ที่ไม่เคยสูบ อย่าให้มีมวนแรก เข้ามาในชีวิต หากมีแล้วและเป็นผู้ที่กำลังติดอยู่ หากต้องการเลิก สามารถติดต่อองค์กรที่แนะนำเพื่อช่วยในการเลิกได้

ทั้งนี้ ยังได้ร่วมมือกับศูนย์เรียนรู้สุขภาวะภูมิภาคทั้ง 8 แห่ง และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการกระจายองค์ความรู้ โดยได้นำนิทรรศการเรื่องลับควันพิศวง สัญจร ไปจัดแสดงให้กับประชาชนในพื้นที่ภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีการติดตั้งบอร์ดนิทรรศการให้ความรู้และสื่อสารให้เกิดความตระหนักถึงพิษภัยบุหรี่ขนาดย่อ ภายในโรงเรียนเครือข่าย 50 แห่งทั่วประเทศ นิทรรศการนี้จึงไม่เพียงแค่เสริมการเรียนรู้ให้เด็ก แต่ยังสร้างเครื่องมือการเรียนการสอนให้กับครู และโรงเรียน เพื่อเสริมทักษะการใช้ชีวิตประจำวันกับการเรียนรู้ โดยเชื่อว่าความรู้นี้จะช่วยสร้างให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงพิษภัยบุหรี่ และไม่ก้าวเข้ามาเป็นนักสูบหน้าใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้อัตราการสูบบุหรี่ของประเทศในภาพรวมลดลงได้

แผนการสัญจรนิทรรศการ เรื่องลับควันพิศวง 10 พื้นที่

No.	จังหวัด	ศูนย์เรียนรู้พันธมิตร	แผนการสัญจร	จำนวนจัดแสดง
1	ขอนแก่น	พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยา อพ. สธ. ม.ขอนแก่น	1-25 ตุลาคม 63	25 วัน
2	ร้อยเอ็ด	ศูนย์วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อการศึกษาร้อยเอ็ด	27 ตุลาคม - 15 พฤศจิกายน 63	20 วัน
3	อุดรธานี	พิพิธภัณฑสถานเมืองอุดรธานี	18 พฤศจิกายน - 8 ธันวาคม 63	21 วัน
4	กรุงเทพ	ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สสส.	11 ธันวาคม 63 - 9 มกราคม 64	30 วัน
5	นครสวรรค์	ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อศึกษานครสวรรค์	12-31 มกราคม 64	20 วัน
6	น่าน	โรงพยาบาลน่าน	3-22 กุมภาพันธ์ 64	20 วัน
7	ลำปาง	ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาลำปาง	25 กุมภาพันธ์ - 16 มีนาคม 64	20 วัน
8	ฉะเชิงเทรา	ศูนย์การเรียนรู้เมืองฉะเชิงเทรา	19 มีนาคม - 17 เมษายน 64	30 วัน
9	ภูเก็ต	อุทยานการเรียนรู้นครภูเก็ต	20 เมษายน - 15 พฤษภาคม 64	26 วัน
10	นราธิวาส	ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อศึกษานราธิวาส	18 พฤษภาคม - 6 มิถุนายน 64 (จัดแสดงถาวร)	20 วัน